[९२०] दुग्वोर्दीर्घश्चेति वक्तव्यम् । (म. भा. ३.४०७)

दु – आदूनः[1] । गु – [2]विगूनः ।

[९२१] पूञो विनाश इति वक्तव्यम् । (म. भा. ३.४०७)

पूना यवाः । विनष्टाः इत्यर्थः । विनाशे इति किम् ? पूतम् धान्यम् ।

[९२२] सिनोतेर्ग्रासकर्मकर्तृकस्येति वक्तव्यम् । (म. भा. ३.४०७)

सिनो ग्रासः स्वयमेव । ग्रासकर्मकर्तृकस्य इति किम्? सिता पाशेन सूकरी । ग्रासोऽपि यदा कर्मैव भवति न कर्मकर्ता, तदा न भवति, सितो [3]ग्रासो देवदत्तेन इति ॥

ओदितश्च । (४५/३०१९)

ओकारेतो[4] धातोरुत्तरस्य निष्ठातकारस्य नकारादेशो भवति । [5]ओलस्जी – लग्नः । लग्नवान् । ओविजी–उद्विग्नः । उद्विग्नवान् । 'ओप्यायी वृद्धौ' (धा. पा. ४८८)–आपीनः । आपीनवान् । स्वादय ओदितः । षूङ – सूनः । सूनवान् । [6]दूङ – दूनः । दूनवान् । दीङ् – दीनः । दीनवान् । डीङ – [7]डीनः । डीनवान् । धीङ् – धीनः । धीनवान् । मीङ् – मीनः । मीनवान् । रीङ् – रीणः । रीणवान् । लीङ् – लीनः । लीनवान् । व्रीङ – व्रीणः । व्रीणवान् ॥

क्षियो दीर्घात् । (४६/३०१८)

क्षियो धातोः दीर्घादुत्तरस्य निष्ठातकारस्य नकारादेशो भवति । क्षीणाः [8]क्लेशाः । क्षीणः [9]जाल्मः । क्षीणः [10]तपस्वी । क्षियः 'निष्ठायामण्यदर्थे' (६.४.६०/३०१४), 'वाऽऽक्रोशदैन्ययोः' (६.४.६१/३०८१) इति दीर्घत्वं भवति । दीर्घात् इति किम् ? अक्षितमसि मामेक्षेष्ठाः । अक्षितम् इति क्तप्रत्ययो भावे, भावश्च ण्यदर्थः इति [11]दीर्घाभावः । ह्रस्वस्यापि हि धात्वनुकरणस्य इह इयङा निर्देशः । क्षियः 'निष्ठायामण्यदर्थे' (६.४.६०/३०१४) [12]इत्यत्र दीर्घग्रहणं क्रियते । 'विपराभ्यां जेः' (१.३.१९/२३८५) इत्येवमादौ तु धातुत्वमनुकार्यगतं सदप्यविवक्षितत्वाद् जिरूपसामान्यानुकरणं द्रष्टव्यम् ॥

श्योऽस्पर्शे । (४७/३०२१)

श्यायतेः उत्तरस्य निष्ठातकारस्य [13]अस्पर्शे नकारः आदेशो भवति । शीनं घृतम् । [14]शीनं मेदः । शीना वसा । अस्पर्शे इति किम् ? शीतं वर्तते । [15]शीतो वायुः । शीतमुदकम् इत्यत्र गुणभूतोऽपि स्पर्शः नत्वप्रतिषेधस्य सम्प्रसारणस्य च निमित्तं भवति । गुणे च स्पर्शे प्रतिषेधोऽयम्, न रोगे, तेन प्रतिशीनः इत्यत्र नत्वं भवत्येव ॥

---

1. आदूनवान् इत्यधिकम् इ. 2. आगूनः ड, आगूनः आगूनवान् ब. 3. ग्रामः इ. 4. च इत्यधिकम् 5. ओलजी ब. ड. 6. हीङ् हीनः हीनवान् इत्यधिकम् क. 7. उड्डीनः, उड्डीनवान् ब. 8. केशाः इ. क. 9. यज्वा क. 10. अयं तपस्वी क. 11. दीर्घत्वाभावः क. 12. इति तस्याम् ह. 13. अस्पर्शेऽर्थे क. इ. ह. ड. 14. शीनः स्वेदः ड. 15. शीतो नो वायुः इ.